

Sygn. akt: III AUa 1835/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn (spr.)

del. SSO Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2013 r. w Łodzi

sprawy **M. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 5 października 2012 r., sygn. akt: IV U 537/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 1835/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20.04.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. odmówił M. S. prawa do emerytury z uwagi na niespełnienie przez niego warunków koniecznych do nabycia emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Z powyższą decyzją nie zgodził się M. S., wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury od 1.04.2012r. z uwzględnieniem okresu pracy szczególnych warunkach od 8.03.1980r. do 28.12.1989r. w (...) w P. na stanowisku elektryka.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 5 października 2012 roku Sąd Okręgowy w Sieradzu oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego:

M. S., ur. (...) w okresie od 8.03.1980 r. do 28.12.1989 r. był członkiem (...) w P. w wymiarze pełnym, ustalonym dekretem z 4.03.1976r. o ubezpieczeniu członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, i wykonywał pracę na stanowisku: konserwator urządzeń elektrycznych i ślusarz-elektryk. Wynagrodzenie otrzymywał zgodnie z Regulaminem opłat za pracę członków z 30.01.1989r. Wnioskodawca został przyjęty na członka Spółdzielni w

dniu 11.10.1980r. Powierzenie obowiązków konserwatora, a od 1.01.1982r. - konserwatora-elektryka, i wysokość wynagrodzenia były uchwalane uchwałą zarządu (...). Od 15.09.1982r. do 31.03.1983r. wnioskodawca miał angaż ślusarza -elektryka. Wnioskodawca pracował głównie jako elektromonter, naprawiał spawarki i inne urządzenia elektryczne, zabezpieczał od strony elektrycznej stanowiska pracy na terenie (...)w O.. Naprawiał wszystkie rodzaje elektronarzędzi. Na terenie (...) panował hałas, zapylenie, wysoka temperatura. Miał prawo do mleka i zup regeneracyjnych. Na jednej zmianie pracowało około 30-40 osób, w tym ślusarze, spawacze i wnioskodawca jako elektryk. Miał uprawnienia do pracy elektryka, odnawiane co 5 lat.

W okresie od 25.10.1971r. do 19.1974r. wnioskodawca był zatrudniony jako monter punktu RTV w (...) w D.. Zajmował się naprawą sprzętu RTV w miejscu zamieszkania klientów oraz w punkcie napraw. Zdarzało się, że naprawiał anteny i wtedy musiał wejść na dach. Naprawiał telewizory, radiodbiorniki, adaptory, magnetofony. Praca trwała minimum 8 godzin dziennie. Szkodliwe warunki pracy polegały na konieczności pokonywania dużych odległości do klientów, w każdych warunkach atmosferycznych. W punkcie napraw pracowało 4 monterów. Mieli prawo do zup, nie było dodatków szkodliwych do pensji. Wynagrodzenie otrzymywał raz w miesiącu.

W dniu 5.04.2012r. M. S. złożył w organie rentowym wnioski o emeryturę.

Po rozpoznaniu wniosku, organ rentowy zaliczył wnioskodawcy do ogólnego stażu pracy 25 lat, 7 miesięcy okresów składkowo - nieskładkowych oraz 10 lat i 1 miesiąc okresów pracy w szczególnych warunkach. Decyzją z dnia 20.04.2012 r. odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury, ponieważ nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Kolejną decyzją z 4.06.2012 r. ponownie odmówiono wnioskodawcy prawa do emerytury, ustalone wcześniej warunki nie uległy zmianie.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd pierwszej instancji, powołując się na treść art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach, uznał odwołanie M. S. za bezzasadne. Odnośnie okresu od 8.03.1980r. do 28.12.1989r. Sąd przyjął, w oparciu o dokumenty w postaci świadectwa pracy wystawionego na podstawie akt osobowych oraz w oparciu o akta osobowe, że wnioskodawca był członkiem (...) w P.. Wynagrodzenie otrzymywał zgodnie z Regulaminem opłat za pracę członków z 30.01.1989r. Z akt osobowych wynika wprost, że został zatrudniony od 8.03.1980r., a w dniu 11.10.1980r. przyjęto go w poczet członków Spółdzielni. Zdaniem Sądu pierwszej instancji zeznania przesłuchanych świadków: M. R., Z. S. i S. G. nie dają wystarczających podstaw, aby zaprzeczyć prawdziwości wyżej wymienionych dokumentów, które są oryginalnymi dokumentami z lat 80-tych, sporządzonymi przez organy spółdzielni i nie ma żadnych dowodów, aby uznać je za sfałszowane. Jednocześnie świadkowie -współpracownicy wnioskodawcy, którzy nie byli we władzach spółdzielni, nie mogli mieć pełnej wiedzy co do tego, jaki był status wnioskodawcy. Sam świadek Z. S. nie pamiętał, czy on był członkiem spółdzielni, tym bardziej trudno wymagać od świadków, aby mieli wiedzę na ten temat odnośnie obecnej osoby. M.R. oświadczył, że nie wie, czy wnioskodawca był członkiem spółdzielni. Natomiast S.G. nie udzielił wiążącej i logicznej odpowiedzi. W ocenie Sądu Okręgowego brak deklaracji członkowskiej nie może mieć decydującego znaczenia w sprawie, ponieważ Sąd nie dysponował aktami Spółdzielni ani informacją, gdzie w Spółdzielni były przechowywane dokumenty dotyczące przyjęcia w poczet członków, a tylko aktami osobowymi dotyczącymi kwestii pracowniczych członka spółdzielni. Z uwagi na powyższe przy uwzględnieniu zgromadzonych dowodów w postaci głównie świadectwa pracy wystawionego przez (...) w P. i karty ewidencji pracy i dochodów ubezpieczonego spółdzielcy, zawartej w aktach osobowych, brak podstaw do uznania za wiarygodną wersję odwołującego, że z dniem 11.10.1980r. nie został przyjęty w poczet członków Spółdzielni. W tej sytuacji brak podstaw do uwzględnienia do okresu pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia ubezpieczonego od 11.10.1980r. do 28.12.1989r. w (...) w P.. Natomiast okres zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 8.03.1980r. do 10.10.1980r. (7 miesięcy i 2 dni) jest zbyt krótki, aby miał wpływ na ustalenie prawa do emerytury.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w Sieradzu, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie, jako niezasadne.

Powyższe rozstrzygnięcie zaskarżył M. S. apelacją w całości zarzucając mu:

- naruszenie prawa materialnego przez błędna jego wykładnię w szczególności: a) art. 32 w związku z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) oraz § 2 i § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze poprzez przyjęcie, że nie spełnia on warunku 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych oraz błędne przyjęcie, iż nie był pracownikiem, lecz członkiem spółdzielni, podnosząc, że podczas jego zatrudnienia w (...)w P. - ustawa Prawo Spółdzielcze nie obowiązywała, wobec czego nie był członkiem (...) ani (...), jak również nie uwzględnienie wykonywania pracy w szczególnych warunkach w (...) w D. (w tym czasie także okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej) stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako monter linii kablowych,
- b) art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 78 k.p. przez błędną wykładnię prowadząca do bezpodstawnego przyjęcia , że wnioskodawca świadcząc pracę na rzecz rolniczej spółdzielni produkcyjnej na warunkach świadczących ewidentnie o istnieniu stosunku pracy nie posiada wymaganego do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury okresu pracy w warunkach szkodliwych tj. praca była wykonywana 8 godzin dziennie, wynagrodzenie płatne raz w miesiącu w oparciu o stawki godzinowe
- naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku:

a) art. 231 i art. 233 § 1 k.p.c. mające istotny wpływ na wynik sprawy , wobec sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na pominięciu dowodów z zeznań świadków: M. R., Z. S. (2) w zakresie zatrudnienia wraz z wnioskodawcą na terenie (...) w O., czasu pracy, wypłaty wynagrodzenia, stanowiska pracy wykonywanej przez wnioskodawcę jak również warunków szkodliwych, dowodu z dokumentu tj. zaświadczenia w archiwum (...) Sp. z o.o. w C. z dnia 29.03.2011 r., zaświadczenia w archiwum (...) Sp. z o.o. w C. z dnia 18.05.2012 r. o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, zaświadczeń o uprawnieniu odwołującego do wykonywania pracy elektryka Ponadto wnoszę :

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie M. S. prawo do emerytury od dnia 01.04.2012 r.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że w trakcie zatrudnienia w (...) w P. wykonywał stale i w pełnym wymiarze, pracę w warunkach szczególnych, na stanowisku elektryka wymienioną w wykazie A dziale (...) poz. 1 wykazu stanowiącego załącznik Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r.

Apelujący podkreślił, że nie posiadał statusu członka Spółdzielni, nie złożył deklaracji członkowskiej, ani nie wniósł wkładu członkowskiego w jakiegokolwiek formie (np. wkładu gruntowego do spółdzielni), wpisowego i nie uczestniczył w zyskach Spółdzielni.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja M. S. nie odnosi skutku, gdyż rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji odpowiada prawu.

Zgodnie z treścią art. 184 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz,
- 2) okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Stosownie do art. 32 ust. 1 powołanej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustęp 2 tego przepisu stanowi natomiast, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Ustęp 4 cytowanego przepisu stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ustępie 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ustępie 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Przywołane przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz.43 z późn zm.).

W myśl § 2 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ustęp 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W § 3 ustawodawca wskazał, że za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany „wymaganym okresem zatrudnienia” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Z kolei § 4 tego rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Z cytowanego powyżej art. 32 ustawy o emeryturach i rentach wynika unormowanie, w myśl którego do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, uprawniającego do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, nie wlicza się innych okresów zatrudnienia niż zatrudnienie w charakterze pracownika, w tym także (między innymi) okresu zatrudnienia na podstawie stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej (ani też - tym bardziej - że samo to zatrudnienie, bez doliczania do zatrudnienia pracowniczego, nie daje prawa do tej emerytury). Takie stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 stycznia 2005 roku, w sprawie o sygnaturze akt (...) UK 136/04, stwierdzając, że przepisy art. 32 ustawy o emeryturach i rentach obejmują pracę wykonywaną w ramach stosunku pracy, a nie stosunku członkostwa w spółdzielni i powołał się w tym zakresie na podobny pogląd wyrażony przez Naczelną Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 20 marca 2003 roku, sygnatura akt SA/Łd 2276/01 (Prawo Pracy 2003, nr 9, s. 42). Różnice jakie stąd wypływają mają usprawiedliwienie w odmienności statusu pracowniczego i statusu wynikającego z wykonywania pracy w ramach innych stosunków zatrudnienia niż stosunek pracy. Zróżnicowanie sytuacji prawnej podmiotów w zależności od tego, czy praca wykonywana jest w ramach stosunku pracy, czy też na podstawie innych stosunków prawnych w obszarze prawa pracy ma charakter elementarny i wiąże się ze szczególnymi cechami stosunku pracy, które jakościowo odróżniają go od innych stosunków prawnych, w tym także i takich, w ramach których świadczona jest praca. Zanegowanie zasadniczej odrębności stosunków pracy wśród różnych stosunków prawnych, w ramach których wykonywana jest praca, w istocie prowadziłoby do przekreślenia odrębności prawa pracy jako osobnej gałęzi prawa. Trzeba więc przyjąć, że stosunek pracy i praca świadczona w jego ramach uzasadniają szczególne uregulowanie sytuacji osób - pracowników, które ją świadczą. W sensie formalnoprawnym - a ten punkt widzenia jest rozstrzygający - zachodzi bowiem zasadnicza różnica

między pracą wykonywaną w ramach stosunku pracy a pracą świadczoną w ramach stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej. W tym drugim wypadku prawo i obowiązek świadczenia pracy wynika ze stosunku członkostwa w spółdzielni, z którym wiąże się między innymi prawo udziału w jej zarządzaniu poprzez jej organy i inne rozwiązania instytucjonalne właściwe ruchowi spółdzielczemu, co ma określony wpływ na sposób organizacji pracy i podporządkowanie w procesie jej świadczenia. W konsekwencji tego w zestawieniu ze stosunkiem pracy stosunek członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, w ramach którego świadczona jest praca, wykazuje właściwości jakościowo różne i w związku z tym do pracy wykonywanej przez członków tych spółdzielni zastosowanie mają tylko niektóre, nieliczne przepisy prawa pracy. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, że praca w charakterze członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie daje prawa do przejścia na emeryturę w wieku niższym niż podstawowy wiek emerytalny z uwagi na zatrudnienie w szczególnych warunkach, o których mowa w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 roku, sygnatura akt I UK 142/04, OSNPiU 2005/17/272). Wskazać należy, że orzecznictwo to zostało zacytowane w uzasadnieniu orzeczenia Sądu pierwszej instancji.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że prawidłowe jest stanowisko Sądu pierwszej instancji, który nie zaliczył okresu zatrudnienia M. S. w (...) w P. w latach 1980 – 1989 do pracy w warunkach szczególnych. Z zebranego materiału dowodowego, jak karta ewidencji pracy i dochodów ubezpieczonego, angaże oraz świadectwo pracy, wynika wyraźnie, że ubezpieczony był członkiem tej Spółdzielni. Prawidłowo Sąd Okręgowy uznał, że wniosków płynących z zachowanej dokumentacji osobowej nie mogą zniweczyć zeznania świadków, które nie są jednoznaczne, a ponadto nie pochodzą od osób, które były zaangażowane w proces przyjmowania członków Spółdzielni, na przykład Zarząd, czy też osoby prowadzące rejestr członków. Z powyższego wynika zatem, że skarżącego łączył ze Spółdzielnią nie stosunek pracy w rozumieniu kodeksu pracy, tylko spółdzielczy stosunek pracy. Nie ma przy tym znaczenia okoliczność, że w 1980 roku nie obowiązywała ustawa Prawo Spółdzielcze z 1982 roku, gdyż uprzednio kwestie związane z funkcjonowaniem spółdzielni regulowała ustawa z 17 lutego 1961 roku o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. Nr 12, poz. 61 i z 1974 roku Nr 47, poz. 281). Tym samym także w roku 1980 istniała podstawa prawna do założenia spółdzielni, a tym samym do przyjmowania zainteresowanych w poczet jej członków.

Abstrahując od powyższego podkreślić należy, że w trakcie spornego zatrudnienia w (...) w P. M. S. zatrudniony był na stanowisku konserwatora – elektryka, które to stanowisko nie zostało zaliczone do prac w warunkach szczególnych. Co prawda ubezpieczony legitymuje się świadectwem pracy w szczególnych warunkach z dnia 29 marca 2011 roku, z którego wynika, że w okresie od 8 marca 1980 roku do 28 grudnia 1989 roku świadczył prace w takich warunkach, niemniej jednak przedmiotowe świadectwo nie zostało wystawione przez uprawniony podmiot, to jest pracodawcę lub jego następcę prawnego, a przez podmiot archiwizujący, który uprawniony jest jedynie do przechowywania dokumentacji pracowniczej. Archiwum w świadectwie powołało się na wykaz A dział (...) poz. 1 pkt 1 stanowiący załącznik do rozporządzenia z 1983 roku, przy czym dział (...) dotyczy prac w przemyśle energetycznym przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i cieplnej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i cieplnych. Niewątpliwym jest, że takich prac w trakcie spornego zatrudnienia ubezpieczony nie wykonywał.

Sąd Apelacyjny podziela także ustalenia Sądu pierwszej instancji odnośnie charakteru zatrudnienia M. S. w Gminnej Spółdzielni (...) w D. na stanowisku montera punktu RTV. Podkreślić należy, że praca polegająca na naprawie sprzętu RTV nie została zaliczona do prac w szczególnych warunkach przez przepisy rozporządzenia z 1983 roku. Stanowisko skarżącego, że praca ta była wykonywana w takich warunkach ze względu na konieczność pokonywania drogi do klientów w każdych warunkach atmosferycznych nie znajduje uzasadnienia w świetle obowiązujących przepisów. Zupełnym nieporozumieniem jest powoływanie się przez apelującego na punkt 20 dział VIII wykazu A, który do prac w warunkach szczególnych zalicza montaż, konserwację i remont linii kablowych oraz telefonicznych, gdyż ubezpieczony nie pracował przy naprawie linii kablowych ani linii telefonicznych.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w Łodzi, działając na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację jako bezzasadną.